

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

Dato 8. september 2006

J.nr.: 2006-5014-00073

Oversigt

over

hørings svar vedrørende Betænkning nr. 1475/2006 afgivet af Udvalget om Forældremyndighed og Samvær:

Barnets perspektiv

Forældremyndighed

Barnets bopæl

Samvær

Tvangsfuldbyrdelse

1. Høringen

Betænkningen har været sendt til høring hos:

Finansministeriet, Justitsministeriet, Socialministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Den Danske Dommerforening, Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Retspræsidenten Retten i Århus, Retspræsidenten Retten i Odense, Retspræsidenten Retten i Aalborg, Retspræsidenten Retten i Roskilde, Retspræsidenten for Københavns Byret, Advokatrådet, Danske Familieadvokater, Foreningen af familieretsadvokater (FAF), Foreningen af Statsamtsjurister, Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium, Dansk Psykolog Forening, Børnerådet, Red Barnet Danmark, Børnesagens Fællesråd, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Børns Vilkår, Mødrehjælpen, Et barn to forældre, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Dansk Socialrådgiverforening, Landsforeningen Børn og Samvær, Familiens Forening, Børne- og Kulturchefforeningen, Ældre Sagen, Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre, De Nye Bedsteforældre og Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOKK).

Følgende har ikke inden fristens udløb afgivet høringssvar: Retspræsidenten Retten i Århus, Retspræsidenten Retten i Odense, Retspræsidenten Retten i Aalborg, Retspræsidenten Retten i Roskilde, Børnerådet, Red Barnet Danmark, Mødrehjælpen, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Familiens Forening, Børne- og Kulturchefforeningen og De Nye Bedsteforældre.

I det følgende foretages en tværgående gennemgang af de politisk centrale bemærkninger til de i betænkningen indeholdte lovudkast, som er fremkommet i høringssvarene.

2. Generelle bemærkninger

Indenrigsministeriet bemærker, at gennemførelsen af betænkningens forslag og anbefalinger vil betyde mere administration i statsforvaltningerne.

Socialministeriet gør opmærksom på en række problemstillinger, som er skitseret i rapporten "forsøgsprojekt om øget samarbejde mellem kommune og statsamt i sociale og familieretlige sager". Ministeriet gør endvidere opmærksom på, at socialministeren har svaret positivt på en henvendelse fra ministeren for familie- og forbrugeranliggen-

der om ophævelse af parallelkompetencen i samværssager, når et barn er anbragt uden for hjemmet.

Dommerfuldmægtigforeningen bemærker, at betænkningen indeholder mange aspekter og gode ideer. I relation til sager om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed og samvær bemærker foreningen, at det kunne overvejes at tillægge fogedretten kompetence til i begrænset omfang at fastsætte erstatningssamvær, ligesom det bør præciseres, om den samværsberettigede kan anmode fogeden om bistand, før der er sket misligholdelse.

Den Danske Dommerforening har ikke bemærkninger til betænkningen eller forslaget.

Københavns Byret, Vestre Landsret og Østre Landsret har ikke bemærkninger til forslagene.

Foreningen af Familieretsadvokater (FAF) mener, at lovudkastene er en tiltrængt revision af de nugældende regler, og at det er rigtigt, at barnet kommer mere i fokus i sager om forældremyndighed og samvær. FAF finder det glædeligt, at barnets udtalelser skal have større vægt, idet dette vil medvirke til, at der fra forældrenes side vil blive gjort bestræbelser på at opnå forligsmæssige løsninger til gavn for barnet.

Danske Familieadvokater kan tiltræde den tydeliggørelse af begrebet ”barnets bedste”, som betænkningen er udtryk for. Udvalgets overvejelser om at forbedre indholdet af den fremtidige proces, herunder især muligheden for at lade børnesagkyndige indgå på flere niveauer – også mere generelt ved sagsbehandlingen ved domstolene – er efter foreningens opfattelse helt i tråd med dette. Foreningen ser det i den forbindelse som afgørende, at der afsættes tilstrækkelige ressourcer til uddannelse og tilknytning af de børnesagkyndige psykologer.

Advokatrådet bemærker, at der er tale om en tiltrængt revision, og at de foreslåede ændringer er både tidssvarende og lever op til internationale bestemmelser om at sætte barnet mere i fokus. Advokatrådet fremhæver, at det er tidens ånd at fokusere på alternative løsningsmodeller for stridende forældre i form af øget rådgivning og konfliktmægling. Advokatrådet peger som noget positivt generelt på styrkelse af sagsprocessen i forældremyndighedssager ved domstolene, herunder på muligheden for i denne proces at udpege en bistandsperson for barnet. Advokatrådet bemærker, at de foreslåede ændringer bør følges op af de nødvendige økonomiske bevillinger.

Statsforvaltningsdirektørerne finder generelt, at udvalgets overvejelser og forslag om bl.a. inddragelse af barnets mening vil styrke barnets position, og at disse forslag følger op og støtter ændringerne i den familieretlige strukturreform. Direktørerne peger generelt på, at gennemførelse af betænkningens forslag og anbefalinger nødvendiggør en udvidelse af de personalemæssige ressourcer.

Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium finder, at betænkning og lovudkast fremstår som resultatet af et omfattende, relevant og grundigt arbejde. Forslagene ses som en naturlig fortsættelse af de hidtidige udviklingstendenser på området – senest den familieretlige strukturreform – ikke mindst i retning af, at forældrene i højere grad tager fælles ansvar for barnet og samarbejder om dets forhold. Foreningen finder det meget positivt, at det nu særligt er fremhævet, at det er det enkelte barns perspektiv, som skal lægges til grund for alle afgørelser efter loven, ligesom samvær er beskrevet som en ret for barnet. Det er foreningens forvent-

ning, at en hel eller delvis gennemførelse af de i betænkningen fremlagte forslag vil blive ledsaget af de nødvendige merbevillinger.

Statsamtsjuristforeningen bemærker indledningsvist, at det forhold, at den familieretlige strukturreform endnu ikke er trådt i kraft, gør det lidt vanskeligt allerede nu at skulle forholde sig til endnu en reform på området. Foreningen er dog enig i mange af udvalgets konklusioner og forslag, både for så vidt angår det at flytte fokus fra forældrenes ret til barnets perspektiv, men også i bestræbelserne på at få forældrene forligt, muligheden for afgørelser om bopæl, tvungen fælles forældremyndighed i særlige tilfælde og muligheden for samvær for andre end forældrene. Foreningen påpeger, at udvalgets forslag vil medføre en væsentlig forøgelse af de personalemæssige ressourcer, der anvendes til statsforvaltningernes sagsbehandling i disse sager.

Dansk Psykolog Forening finder, at der er tale om en god og gennearbejdet betænkning med mange gode forslag, der kan styrke barnets perspektiv i sager om forældremyndighed og samvær. Børns sårbarhed og udsatte rolle gør det væsentligt, at barnets retssikkerhed og perspektiv styrkes, og dette gøres efter foreningens opfattelse ved at forbedre mulighederne for, at barnets synspunkter kan komme frem, og at disse inddrages i beslutningerne. På denne baggrund støtter foreningen overordnet set de af udvalget fremlagte forslag.

Børns Vilkår er overordnet set tilfreds med udvalgets udkast til forældremyndighedslov og kan som organisation generelt tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag. Børns Vilkår opfordrer til, at der straks efter en lovændring tages initiativ til den foreslåede forskning, der løbende kan afdække, om lovgivningen og den medfølgende praksis fungerer efter det overordnede formål. Børns Vilkår advarer dog i sit hørings svar mod, at der fremsættes forslag om muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed, ligesom der advares mod udvalgets flertals anbefaling om fastsættelse af samvær med små børn.

Foreningen Far til støtte for Børn og Forældre finder, at betænkningens forslag – særlig i sammenhæng med strukturreformens styrkelse af mæglingsbestræbelserne – er et begrænset positivt skridt i retning mod, at flere forældre bevarer det fælles forældresansvar efter et samlivsbrud. Foreningen støtter betænkningens anbefalinger om opfølgning og forskningsaktiviteter, idet det påpeges, at undersøgelser og forskning skal afdække området kønsneutralt, upartisk og objektivt, således at børns, fædres, mødres, bopælsforældres og samværsforældres perspektiver og vilkår inddrages og sammenlignes. Derimod finder foreningen udvalgets anbefalinger om bl.a. fælles forældremyndighed, barnets bopæl, transport i forbindelse med samvær samt deleordninger for utilfredsstillende.

Landsforeningen Børn og Samvær har overordnet to meget modsatrettede reaktioner på betænkningen. Foreningen er meget tilfreds med, at barnets perspektiv sættes højt på dagsordenen, men er heroverfor bekymret for, at de meget generelle formuleringer kan føre til udhuling af enhver forudsigelig retstilstand på området. Hertil kommer efter foreningens opfattelse, at den manglende domstolskontrol af forvaltningens afgørelser giver meget vide muligheder for at skabe ret i overensstemmelse med den til enhver tid gældende politiske korrekthed på bekostning af, hvad der børnefagligt set er bedst for barnet. Af mere overordnede overvejelser bemærker foreningen bl.a., at det er uhyre vigtigt, at der dykkes ned i den konkrete sags substans, og at de problemer, der er i de mere alvorlige konflikter, endevendes og afdækkes, sådan at man får truffet afgørelser, som også af parterne kan opleves som udtryk for en gennearbejdet og konkret

gennemtænkt konkret afgørelse. Efter foreningens opfattelse er det helt afgørende at få udsondret de familier, hvor samarbejdet kan bringes til at fungere, så sagsbehandlingen kan have fokus på de alvorlige tilfælde, hvor børnene mistrives, og det er vigtigt, at børnene tidligt forskånes fra en konflikt eller overgreb, som kontakten med begge forældre kan medføre.

Foreningen Et barn To forældre bemærker generelt, at betænkningen ikke fuldt ud afspejler den grundlæggende problemstilling, hvilket begrænser betænkningens værdi. Foreningen peger her på, at det samlede problem er barnets forhold, når forældrene ikke bor sammen, hvor hovedproblemet er at opretholde kontakten med den anden forælder. Foreningen bemærker, at problemerne typisk kommer frem i familier, der lever i beskedne sociale kår.

Børnesagens Fællesråd bemærker, at der er tale om en grundig betænkning med mange børnevenlige forslag på et svært område. Fællesrådet kan med enkelte præciserende bemærkninger støtte betænkningen og lovudkastet.

LOKK (Landsorganisation af kvindekrisecentre) opfordrer helt overordnet til, at der i loven indsættes et præfiks, hvoraf det tydeligt fremgår, at barnets bedste er vigtigere end alle andre hensyn. Et barn bør således have ret men ikke pligt til begge forældre.

Børnerådet og **Dansk Socialrådgiverforening** har ikke bemærkninger til betænkningen og lovudkastene.

3. Bemærkninger til udvalgets udkast til forældremyndighedslov (ændring af lov om forældremyndighed og samvær)

3.1. Dom til fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske

Foreningen af Familieretsadvokater (FAF) kan tilslutte sig udvalgets forslag om, at domstolene får mulighed for at dømme til fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske. FAF anfører dog, at der pålægges dommerne et stort ansvar i disse sager, idet det skal sikres, at barnets forældre vil kunne samarbejde omkring barnets forhold efter dommens afsigelse. FAF bemærker, at det må kræves, at dommeren foretager en meget grundig afhøring af sagens parter for at sikre, at det vil være til barnets bedste at dømme forældrene til fælles forældremyndighed. Det er FAF's opfattelse, at det i mange sager vil være nødvendigt med en egentlig forligsdrøftelse/retsmægling parterne imellem, før dommeren har fået indtryk af, hvorvidt parterne kan og vil kunne samarbejde om barnet forhold fremover.

Danske Familieadvokater påpeger i sit høringssvar, at dom til fælles forældremyndighed bør fremstå som en undtagelsesbestemmelse i loven, idet en sag om forældremyndighed skyldes, at der er uenighed mellem forældrene. Der bør således kun være mulighed for at dømme til fælles forældremyndighed, hvis dommeren under sagen bliver klar over, at parterne alligevel kan fungere sammen inden for rammerne af den fælles forældremyndighed. I lovudkastet foreslås, at der skal være bestemte holdepunkter for at antage, at forældrene kan samarbejde om barnets forhold. Danske Familieadvokater mener, at det bør overvejes, om begrebet "holdepunkter" har det nødvendige og tilstrækkelige sproglige og juridiske indhold til, at det kan anvendes af domstolene som værktøj til at afgøre spørgsmål af en sådan kompleksitet, som spørgsmålet om at dømme til fælles forældremyndighed vil være.

Advokatrådet finder, at udvalgets forslag om at give domstolene mulighed for at dømme til fælles forældremyndighed er velbegrundet, idet det er rådets opfattelse, at der på nuværende tidspunkt føres forældremyndighedssager, hvor forældrene ikke har deciderede samarbejdsproblemer og derfor bør kunne fortsætte den fælles forældremyndighed. Advokatrådet påpeger dog, at behandlingen af disse sager kræver en grundig sagsbehandling, herunder at der afsættes den fornødne tid til sagen. Advokatrådet påpeger endvidere, at en grundig afhøring af parterne er nødvendig for, at dommeren kan tage stilling til, om den fælles forældremyndighed kan fortsætte.

Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium bemærker i sit høringssvar, at det er hensigtsmæssigt og psykologisk rigtigt, at der indføres mulighed for at dømme til fælles forældremyndighed – selv om adgangen hertil skal være snæver.

Dansk Psykolog Forening er også positive over for muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed, idet foreningen dog er betænkelig i forhold til hvilke kriterier, der skal lægge til grund for en afgørelse af, om parterne kan antages at fortsætte samarbejdet omkring barnets forhold. I lighed med udvalget vil Dansk Psykolog Forening derfor anbefale, at der iværksættes et forskningsprojekt, der følger udviklingen på området.

Børns Vilkår anfører i sit høringssvar, at man er en stærk fortaler for muligheden for fælles forældremyndighed, men at man vil opfordre ministeren til ikke at fremsætte forslag om muligheden for at fastsætte fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske. Børns Vilkår påpeger, at man generelt gennem lovgivningen skal passe på ikke at styre forældre og i den forbindelse disciplinere dem til at ”opføre sig ordentligt”, da dette ikke vil være til barnets bedste. Ved at tvinge parterne til fælles forældremyndighed, udvandes begrebet fælles forældremyndighed, ligesom det vil skade den signalværdi og psykologiske forpligtelse, det har for parterne om at samarbejde om et fælles forældreskab. Børns Vilkår understreger, at man er bekymret for de børn, der må leve mellem forældre, der er dømt til fælles forældremyndighed, idet uenighed om forældremyndighed er et udtryk for, at man har mistet evnen til at samarbejde. Der vil derfor være en stor risiko for, at tvungen fælles forældremyndighed vil anbringe barnet i et spændingsfelt, hvor to forældre med lige stor juridisk myndighed rykker i barnet fra hver sin side. Det anføres i høringssvaret, at det er Børns Vilkårs erfaring, at en part ofte venter meget længe med at anlægge en sag om forældremyndighed – ofte indtil samarbejdet er brudt endegyldigt sammen, samt at en sådan sag ofte er følelsesmæssigt belastende, omkostningsfuld og forbundet med en risiko for at tabe.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre finder udvalgets forslag om mulighed for dom til fælles forældremyndighed positivt, men foreningen finder det meget utilfredsstillende, at bestemmelsen alene skal finde anvendelse i undtagelsestilfælde. Generelt anbefales det, at forældremyndighed kun skal kunne fratages en forælder, hvis denne ikke findes egnet til at varetage sin del af ansvaret for barnet eller evner at indgå i et nødvendigt forældresamarbejde, herunder uden grund modarbejder barnets relation til den anden forælder.

Landsforeningen Børn og Samvær anfører i sit høringssvar, at man generelt er skeptiske over for tvungen fælles forældremyndighed. Det er landsforeningens opfattelse, at selve forældremyndighedsspørgsmålet er opreklameret og i virkeligheden mindre betydningsfuldt end det helt nødvendige fælles forældreansvar, som man har uanset den

formelle placering af forældremyndigheden. Landsforeningen Børn og Samvær henviser i øvrigt til udvalgets mindretals holdning til dom til fælles forældremyndighed.

Børnesagens Fællesråd anfører, at det i forbindelse med dom til fælles forældremyndighed er nødvendigt, at der etableres mulighed for mægling mellem parterne.

LOKK anbefaler, at der ikke gives mulighed for at dømme til fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske, idet det er LOKK's erfaring, at barnets tarv sjældent bliver tilgodeset ved sådanne afgørelser. Barnet bliver tværtimod oftest gidsel i forældrenes uenigheder.

3.2. Barnets bopæl

FAF kan tilslutte sig udvalgets forslag om, at domstolene kan tage stilling til, hvor barnet skal bo uden at ophæve den fælles forældremyndighed. Nyskabelsen vil efter FAF's opfattelse bevirke, at flere forældre efter en samlivsophævelse kan og vil fortsætte den fælles forældremyndighed, idet uenighed om bopælen har været årsag til, at der er blevet anlagt sag om ophævelse af den fælles forældremyndighed.

Advokatrådet kan med samme begrundelse som FAF tilslutte sig udvalgets forslag. Advokatrådet finder det desuden hensigtsmæssigt, at det i lovgivningen fastsættes, at den der har barnet boende også kan flytte med barnet, jf. udvalget forslag.

Landsforeningen Børn og Samvær kan tilslutte sig, at det er bopælsforælderen, der bestemmer, hvor barnet skal bo.

Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium, Dansk Psykolog Forening og Børnesagens Fællesråd kan endvidere støtte forslaget om barnets bopæl.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre finder det positivt, at domstolene får mulighed for at træffe afgørelser om barnets bopæl. Foreningen finder det endvidere fornuftigt, at bopælsforælderen får tillagt særlige beføjelser til alene at træffe afgørelse om mindre indgribende forhold. Foreningen finder det imidlertid uacceptabelt, at det i betænkningen anbefales, at bopælsforælderen skal have mulighed for uden varsel at ændre barnets indenlandske bopæl. Foreningen er af den opfattelse, at udvalgets forslag om dom om barnet bopæl, som alternativ til en forældremyndighedssag, mister sin værdi, såfremt bopælsforælderen uden varsel kan flytte barnets indenlandske bopæl. Det anføres, at det vil skabe stor ulighed og usikkerhed mellem forældrene, hvis en bopælsforælder uden videre kan flytte med barnet, samt at det i praksis kan betyde, at de eksisterende forhold omkring barnet undermineres. Foreningen anbefaler, at der i lovforslaget indføres en varslingsbestemmelse, således at der bliver mulighed for at få en uvildig prøvelse af bopælsspørgsmålet, før bopælsforælderen flytter med barnet.

Et barn to forældre protesterer imod, at bopælsforælderen kan flytte med barnet indenlands uden den anden forælders samtykke. Det anføres, at en indenlands flytning vil medføre, at barnet mister kontakten til samværsforælderen, skal skifte skole, kammerater mv., hvilket er indgribende over for barnet.

3.3. Inddragelse af barnet

FAF finder det glædeligt, at der i betænkningen lægges op til, at barnets udtalelser skal have større vægt, både i sager om forældremyndighed og i sager om samvær.

Foreningen af Statsamtsjurister bemærker i sit hørings svar, at inddragelse af barnets perspektiv i alle sager, der vedrører små børn, kan medføre en forlænget sagsbehandlingstid, idet der eksempelvis skal indhentes erklæringer og udtalelser om barnet. Her til foreslår foreningen, at man i den konkrete sag bør vægte ulemperne ved en eventuel forlænget sagsbehandlingstid over for måden barnets perspektiv inddrages, således at man i ukomplicerede sager med små børn nøjes med forældrenes udtalelser om barnet. Særligt vedrørende de lidt større børn, som kommer til samtale i statsforvaltningerne, bemærker foreningen, at det er vigtigt, at barnet ikke kommer i klemme mellem forældrene på baggrund af deres udtalelser. Det er derfor ekstra vigtigt at styrke forligsbestræbelserne, således at forældrene selv når til enighed med barnets perspektiv in mente. I de sager, hvor dette ikke lykkes, er det vigtigt, at barnets udtalelser bliver behandlet på en sådan måde, at det ikke vil medføre en belastning i forhold til forældrene.

Dansk Psykolog Forening påpeger, at der i forbindelse med samtaler med børn knytter sig særlige problemer i forhold til de informationer, der skal formidles fra statsforvaltningen til retten under en tvist. I disse situationer er det grundlæggende, at barnets synspunkt og oplevelse af sin egen situation indgår i den samlede forståelse af sagen, men det er samtidig altafgørende for barnet, at dets udsagn ikke vil medføre, at det bringe i en loyalitetskonflikt i forhold til forældrene. Foreningen kan derfor støtte, at udvalget foreslår, at Familiestyrelsen udarbejder en vejledning om notatpligt, aktindsigt og videregivelse af oplysninger fra en afholdt børnesamtale. Foreningen bemærker desuden, at en gennemførelse af udvalgets forslag vil skabe et omfattende uddannelsesbehov for børnesagkyndige samt jurister. I forlængelse heraf kan foreningen tilslutte sig anbefalingen om, at børnesagkyndige undersøgelser alene udarbejdes af autoriserede psykologer med speciale i børnepsykologi eller af børnepsykiatere.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre er betænkelig ved den foreslåede øgede direkte inddragelse af barnet uanset alder, idet det kan medføre et unødigt pres på barnet. Foreningen anfører i forlængelse heraf, at et barns perspektiv oftest vil være kortsigtet, mens konsekvenserne af en afgørelse ofte vil være langsigtede. Det er derfor i mange tilfælde et urimeligt ansvar, der lægges på et barns skuldre, når dets udsagn tillægges afgørende vægt. Det anbefales som konsekvens heraf, at lovudkastets forslag om, at barnet *skal* inddrages under en sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær ændres, således at det kommer til at fremgå, at barnet skal *tilbydes* at blive inddraget under en sådan sag. Foreningen finder det positivt og tiltrængt, at betænkningen anbefaler, at kravene til det børnesagkyndige arbejde højnes og harmoniseres. Endvidere forslås det, at der stilles krav om særskilt autorisation for børnesagkyndige.

Danske Familieadvokater finder det af afgørende betydning, at der afsættes tilstrækkelige ressourcer til uddannelse af børnesagkyndige i forbindelse med, at de børnesagkyndige involveres mere under sagerne i både statsforvaltningerne og ved domstolene.

Advokatrådet anser det også som en styrkelse af området, at de børnesagkyndige inddrages mere i sagerne, men påpeger, at dette vil bevirke, at sagerne blive økonomisk dyrere.

3.4. Barnets initiativ

Dansk Psykolog Forening foreslår, at udvalgets formulering om barnets perspektiv udvides, således at det kommer til at fremgå, at statsforvaltningen er forpligtet til både at reagere på barnets henvendelse med en relevant indsats og til at oplyse barnet om, hvilken relevant indsats statsforvaltningen påtænker at iværksætte. Der peges endvidere på, at det er påkrævet, at sagsbehandlere og rådgivere i statsforvaltningerne er med til at sikre, at børn ikke bliver "brugt" af forældrene i indbyrdes stridigheder, hvis bestemmelsen om initiativret for børn skal gælde for børn, der er fyldt 10 år.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre finder det positivt, at et barn får mulighed for at rette henvendelse til statsforvaltningen og bede om, at forældrene indkaldes til et møde omkring barnets forhold. Foreningen er dog betænkelig ved, at børn ned til 10 år få tillagt en sådan mulighed, idet nogle forældre vil "bruge" barnet til at fremme sine interesser. Det foreslås derfor, at aldersgrænsen sættes til 12 år.

Børnesagens Fællesråd tilslutter sig udvalget forslag om børns initiativret.

3.5. Samvær

3.5.1. Samvær med andre end forældre

Advokatrådet kan tilslutte sig forslaget om, at andre end forældre i særlige tilfælde kan søge om fastsættelse af samvær. Rådet bemærker dog, at det af bestemmelsen direkte bør fremgå, hvilken personkreds man anser som nærmeste pårørende, idet det i betænkningen lægges op til, at nærmeste pårørende også kan være stedforældre/stedsøskende eller eventuelt en plejefamilie.

Foreningen af Statsforvaltningsdirektører ser med sympati på muligheden for, at andre end forældre kan få fastsat samvær med barnet. Statsforvaltningsdirektørerne finder dog, at den forholdsvis brede bestemmelse i forslagets § 19 vil komme til at virke unødigt processkabende til ulempe for barnet. På den baggrund foreslås det, at kriterierne og personkredsen for bestemmelsens anvendelsesområde skærpes. Det foreslås endvidere, at det i bestemmelsen præciseres, at det er barnet, der har ret til samvær med andre end dets forældre, samt at samværet skal være i barnets interesse. For så vidt angår bedsteforældres adgang til samvær, mener statsforvaltningsdirektørerne, at det bør præciseres, om det alene er bedsteforældre i forening eller om bedsteforældre hver for sig kan indgive ansøgning om samvær, eksempelvis fordi bedsteforældrene er skilt.

Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium ser positivt på, at andre end forældre kan få fastsat samvær, men påpeger, at en sådan nydannelsen inden for samværsområdet bør kræve, at der sideløbende indhentes erfaringer vedrørende sådanne fastsatte samvær.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre kan tilslutte sig, at der åbnes for at børn under særlige omstændigheder kan bevare relationen til andre, som står dem nær, og at denne mulighed ikke er begrænset til kun at omhandle blodsbeslægtede.

Børnesagens Fællesråd anser udvalgets forslag som en positiv udvikling inden for samværsområdet, idet man dog ønsker at gøre opmærksom på, at samværet kan miste sin værdi, hvis forældremyndighedens indehaver ikke kan eller vil bakke op om samværet. Det er derfor vigtigt, at forældremyndighedsindehaveren inddrages ved fastsættelse af samvær med andre end forældre.

Ældre Sagen er tilfreds med, med at der lægges op til, at det bliver muligt for andre end forældre at søge om fastsættelse af samvær. Ældre Sagen finder dog bestemmelsen for snæver, idet man ønsker, at udgangspunktet bør være, at andre end forældremyndighedsindehaveren, som står barnet nært, skal tillægges en *ret* til samvær, hvis de ellers er egnede hertil.

Landsforeningen Børn og Samvær og **Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre** støtter udvalgets forslag.

3.5.2. Samvær med mindre børn

Børns Vilkår kan ikke støtte udvalgets flertals anbefalinger om, at der skal fastsættes hyppigere samvær med mindre børn (0-3 år). Som begrundelse herfor anføres det, at det ud fra en børnepsykologisk betragtning er højst risikabelt at udsætte små børn for skift mellem to forældre op til flere gange om ugen. Børns Vilkår bemærker, at det er vigtigt, at der er kontinuitet i barnets primære relationer. Såfremt flertallets anbefalinger følges, risikerer man efter foreningens opfattelse at skade barnets evne til at skabe kontakt til andre mennesker, herunder etablere en god kontakt til begge forældre.

Landsforeningen Børn og Samvær er som Børns Vilkår imod, at der fastsættes hyppigere samvær med mindre børn.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre bifalder, at der åbnes op for, at små børn får ret til hyppigere samvær. Foreningen anfører, at barnet således vil blive skånet for separationsangst som følge af brud på kontinuiteten i en allerede etableret tilknytning til sin far. For så vidt angår et barns følelsesmæssige tilknytning til en far, som det ikke har boet sammen med, kan denne ved hyppige samvær etableres på en hensigtsmæssig måde, der tager særligt hensyn til små børns tidsopfattelse.

3.5.3. Deleordninger

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre finder det uforståeligt, at betænkningen anbefaler, at dommere og sagsbehandlere ikke kan træffe afgørelse om en deleordning for barnet. Foreningen mener, at alle afgørelser skal træffes ud fra barnets bedste, hvorfor man ikke bør afskære denne løsningsmodel.

Børnesagens Fællesråd støtter udvalgets anbefalinger om, at det ikke skal være muligt at træffe beslutning om delt bopæl, idet man ikke mener, at det vil kunne give barnet den fornødne stabilitet, som det specielt i skilsmisssituationen har brug for.

3.5.4. Transportudgifter

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre finder det utilfredsstillende, at betænkningen ikke foreslår konkrete ændringer i forhold til den nuværende praksis på området, hvor det som hovedregel er samværsforælderen, der skal sørge for transporten

af barnet. Foreningen er af den opfattelse, at forældrene som udgangspunkt bør hente barnet hos hinanden i forbindelse med samvær og begrundet dette med, at udvalget i lovudkastets § 18, der vedrører fastsættelse af samvær med forældre, blandt andet fastslår, at begge forældre har ansvaret for, at barnet har samvær. Det anføres endvidere, at såfremt begge forældre inddrages i forbindelse med transporten, vil incitamentet for forældrene til at bliver boende tæt ved hinanden blive større.

Dommerfuldmægtigforeningen påpeger ligeledes i sit høringssvar, at transportudgifter kan give anledning til problemer i samværssager.

3.5.5. Afslag på og ophævelse af samvær

Dommerfuldmægtigforeningen anfører hertil, at det ikke i betænkningen forekommer overbevisende rigtigt, at misbrug ikke, ligesom vold, som udgangspunkt bør føre til ophævelse af samvær. Foreningen finder endvidere, at det i hvert enkelt tilfælde bør vurderes, hvilken betydning en bestemt adfærd har i forhold til det enkelte barn.

Statsamtsjuristforeningen har noteret sig, at der i forslaget lægges op til, at kriteriet for afslag på og ophævelse af samvær bliver det samme for samværsafgørelser generelt. Foreningen håber, at dette vil bevirke, at det bliver lettere at afslå at fastsætte eller ophæve et samvær, når det er bedst for barnet.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre påpeger, at betænkningens tekst fremstår uklar i forhold til beskrivelsen af afslag på og ophævelse af samvær og anfører, at det er uigennemskueligt, hvad udvalget mener vedrørende påstand om vold inden for familien. Det påpeges endvidere, at det er utilfredsstillende, at betænkningen ikke tager stilling til de situationer, hvor bopælsforælderen har en ubegrundet chikanøs modstand mod samværet. Disse situationer kan ofte resultere i, at samværet ophæves med henvisning til, at konfliktniveauet mellem forældrene er til skade for barnet. Foreningen bemærker i den forbindelse, at de danske myndigheder ikke har sat tilstrækkelig fokus på problemstillingen omkring "Parental Alienation" (Forældrefremmedgørelse). Samtidig finder foreningen det utilfredsstillende, at betænkningen ikke forholder sig til praksis for fastsættelse af erstatningssamvær, idet foreningen er af den opfattelse, at dette værktøj bruges for sjældent, selv i sager, hvor der er klare indikationer af, at et samvær bevidst bliver chikaneret. Foreningen finder det endeligt utilfredsstillende, at lovforslaget om, at alle afgørelser skal træffe efter, hvad der er bedst for barnet, ikke indeholder en definition af forhold, der som minimum skal indgå i vurderingen af barnets bedste. Foreningen foreslår bl.a., at spørgsmålet om overgreb i familien samt ubegrundet modarbejdelse af samvær indgår som et selvstændigt forhold, der skal tages højde for i vurderingen af, hvad der er barnets bedste i den foreslåede § 4.

Landsforeningen Børn og Samvær finder det bekymrende, at betænkningen er meget lidt kritisk omkring den eksisterende praksis på samværsområdet, herunder i forbindelse med afslag på og ophævelse af samvær. I betænkningen anføres det, at det er udvalgets ønske, at der i sager om afslag på og ophævelse af samvær – ligesom tilfældet er i dag – foretages en grundig sagsoplysning samt grundige overvejelser i forhold til vægtningen af de hensyn, der er karakteristiske for den enkelte sag. Landsforeningen er uenig i udvalgets betragtninger om kvaliteten af sagsoplysningen i ovennævnte sager, idet det anføres, at sagsbehandlingen i både statsamterne og Familiestyrelsen er for dårlig. Det anføres i den sammenhæng, at det er landsforeningens grundsyn, at enhver rimelig tvivl skal komme barnet til gode. Efter foreningens opfattelse efterleves dette i for ringe grad i det nuværende system.

LOKK er af den opfattelse, at gentagen, systematisk voldelig adfærd og/eller trusler, bør have som generel konsekvens, at samværet suspenderes i en periode eller helt ophæves. **LOKK** bemærker, at der generelt i lovudkastet og/eller i bemærkningerne til lovudkastet mangler et særligt afsnit om voldsramte familier.

3.6. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær

FAF finder det betænkeligt, at statsforvaltningerne har kompetence til at træffe afgørelser i sager om midlertidig forældremyndighed og bopæl, idet parterne som oftest, i forbindelse med sagens behandling i statsforvaltningerne, ikke har fået særskilt juridisk rådgivning. Dette vil kunne medføre, at den part, som har været forudseende til på forhånd at søge juridisk rådgivning også vil være den part, der står bedst i statsforvaltningen på bekostning af den svagere part, der ikke har fået juridisk rådgivning.

Advokatrådet tilslutter sig **FAF**'s betænkeligheder på dette punkt. Advokatrådet finder desuden, at det af tidsmæssige årsager er betænkeligt at henlægge kompetence til statsforvaltningerne, idet domstolene på nuværende tidspunkt domsforhandler sådanne sager relativt hurtigt, hvorimod man kan frygte, at statsforvaltningerne, på grund af længere sagsbehandlingstid, ikke vil kunne træffe afgørelser inden for rimelig tid.

4. Bemærkninger til udvalgets udkast til ændring af retsplejeloven

4.1. Sagsbehandlingen ved domstolene

FAF finder det glædeligt, at udvalget i betænkningen har foreslået, at man under sagsbehandlingen i højere grad kan foretage forberedende retsmøder, samt at der ved disse møder kan deltage børnesagkyndige rådgivere.

Advokatrådet kan tilslutte sig **FAF**'s bemærkninger vedrørende forberedende retsmøder.

Domstolsstyrelsen kommenterer i sit høringssvar udvalgets bemærkninger om, at der i forbindelse med den kommende domstolsreform er grund til at fokusere på forholdene omkring børns deltagelse i retssager. Domstolsstyrelsen henviser til, at der i april 2005 er afgivet en redegørelse af en arbejdsgruppe nedsat af Domstolsstyrelsen om "Lokalebehovet ved fremtidens byret". Af redegørelsen fremgår det bl.a. at det er vigtigt, at det lokale, hvor samtalen med barnet foregår, indbyder til afslappede og uformelle samtaler. Arbejdsgruppen finder, at disse hensyn i vidt omfang stemmer overens med kravene til indretning af retsmæglingsslokaler, således at børnesamtaler kan finde sted i disse lokaler.

Danske Familieadvokater bifalder udvalgets forslag om at forbedre sagsbehandlingen ved domstolene, herunder muligheden for at lade børnesagkyndige indgå på flere plan. Det bemærkes i forlængelse heraf, at dette ikke må medføre, at sagsbehandlingen forlænges til skade for barnet.

Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium har ligeledes noteret sig, at sagsbehandlingen ved bl.a. fogedretterne styrkes.

Dansk Psykolog Forening støtter ligeledes forslaget om rettens mulighed for at opnå forlig, men bemærker samtidigt, at det er væsentligt at fastholde og tydeliggøre, hvornår der er reelle forligsmuligheder, og hvornår der ikke er det. Der kan således være tilfælde, hvor der tegner sig en forligsmulighed, men sagen har en sådan karakter, at en afgørelse ved domstolene er nødvendig for at sikre barnets perspektiv. Dermed vil man kunne modvirke risikoen for, at forældrenes behov og indbyrdes konflikt blot løses ved et forlig for at dele "sol og vind" lige, hvilket vil kunne skade barnet.

Landsforeningen Børn og Samvær anbefaler, at der under sagens behandling bør være mulighed for at følge de principper, der gælder i civilprocessen i øvrigt, således at der f.eks. kan føres vidner.

4.2. Bistand til barnet

FAF ser positivt på adgangen til, at retten kan udpege en bistandsperson for barnet under en retssag. FAF er dog af den opfattelse, at en sådan bistandsperson bør være en familieretsadvokat, som har et godt indblik og god erfaring med familieretssager.

Advokatrådet tilslutter sig ovenstående.

Statsforvaltningsdirektørerne er af den opfattelse, at bestemmelsen om bistand til barnet skal udvides, således at der også kan udpeges en bistandsperson til et barn i sager om tvangsfuldbyrdelse. Det foreslås endvidere, at der antages et passende antal personer med særligt kendskab til familieretssager, som domstolene ved udpegning af bistandspersoner kan vælge blandt. Dette vil bevirke, at der hurtigt kan udpeges en kvalificeret støtteperson for barnet. Endeligt foreslår statsforvaltningsdirektørerne, at statsforvaltningerne får en tilsvarende mulighed for at udpege en bistandsperson i særligt konfliktyldte sager.

LOKK ser også positivt på forslaget om en bistandsadvokat til barnet, idet denne alene har fokus på barnets tarv.

4.3. Tvangsfuldbyrdelse

Dommerfuldmægtigforeningen anfører – i lighed med udvalget – at anvendelse af umiddelbar magt kan være en stor belastning for et barn, og at det derfor i nogle tilfælde kan være hensigtsmæssigt, at der deltager andre end fogden i sådanne situationer. Dommerfuldmægtigforeningen finder dog, at udvalgets forslag om, at der ved anvendelse af umiddelbar magt skal deltage en børnesagkyndig og en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, forekommer for restriktivt. Et sådan bestemmelse vil kunne bevirke, at tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt ikke vil kunne finde anvendelse, idet det kan være vanskeligt at samle de pågældende personer. Foreningen er i stedet af den opfattelse, at det er op til den erfarne jurist, der skal behandle sådanne sager, at skønne hvilke personer, der skal deltage ved anvendelse af umiddelbar magt.

Foreningen har desuden bemærket, at det kunne overvejes at lade fogedretterne få kompetence til i begrænset omfang at fastsætte erstatningssamvær, ligesom det bør præciseres, om den samværsberettigede kan anmode fogeden som bistand, før der er sket misligholdelse.